

Zveznik

ŠT. 2. JULIJ 1944.

CENTER ZVEZE

OTU

TRANSPORT TELEFONSKEGA KABELA

ZVEZA TANKOV S PEJOTO
VZDRŽEVANJE IN POLNJENJE
AKUMULATORJEV

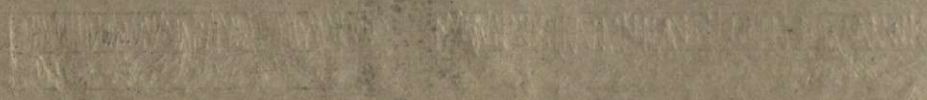
MOJ OBISK PRI...?

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

TELEFONSKI DROBIŽ

POUČNO ZABAVNI KOTIČEK

IZDAJA TEČAJ ZA ZVEZO
OFICIRSKE ŠOLE GLAVNEGA
ŠTABA NOV IN POS.

INDIA LIBRARY
MADRAS
1950

Major Urban:

CENTER ZVEZE

V zadnjih operacijah naših snov se je pokazalo, da se organizaciji centrov zvez štabov v operacijah ne posveča dovoljna pažnja. To je na eni strani posledica nepravilnega razumevanja važnosti centrov zvez štabov v operacijah od strani štabov, na drugi strani pa tudi brezbržižnosti in površnosti samih referentov za zvezo.

Nepravilno razumevanje pomena centrov zveze je najbolj očitno iz ene zadnjih zapovedi za operacije, kjer se je centru zveze posvetilo en sam stavek: "Center zveze se nahaja v A", in ga je referent avtomatično prepisal v svojo zapoved. Po pogledu na karto si lahko ugotovil, da se potemtakem nahaja center zveze najvišje-ga štaba skoro 30 km oddeljen od njegovega komandnega mesta. Kako in na kakšen način naj tako postavljen center zveze praktično koristi štabu v komandovanju. Jasno je nemožnost koristiti tako postavljenega centra zveze videl tudi referent, ki je vsa sredstva zveze koncentriral na drugih mestih, kljub temu da je trdil v sami zapovedi: "Center zveze je v A." Tako je ta stavek v zapovedi postal dejansko samo birokratska fraza, vendar pa je praktično vnašal zmedo v celoten red, ker na mestu, ki je bilo odrejeno, dejansko ni bilo centra zveze, drugo mesto pa ni bilo določeno.

Taki in slični primeri nas nujno silijo, da vprašanj organizacije centra zveze posvetimo večjo pažnjo in se z njo podrobneje bavimo.

Prvenstveno si moramo pojasniti, kaj pravzaprav je in kaj predstavlja v operaciji center zveze? Zveza kot taka je orožje komandanta, ki

se je komandant poslužuje za prenašanje sporočil in povelj na podrejene štabe, a center zveze je v operaciji tisto središče, kamor se stekajo vse niti zveze po vseh za zvezo v konkretni operaciji uporabljenih sredstvih. V centru zveze se zbirajo vsa poročila podrejenih štabov, iz centra zveze grede vsa povelja in navodila na podrejene štabe, center zveze je torej pomožni organ komandanta, katerega naloga je, da komandantu omogoča čim tesnejši kontakt s podrejenimi enotami. Po vsem tem je organizacija brezhibno delujočega centra zveze eden izmed osnovnih predpogojev za dobro zvezo in se moramo zato z njimi podrobno baviti.

Mesto centra zveze. Predvsem je treba po temeljiten premisleku izvršiti izbiro mesta centra zveze. Pri izbiri mesta je treba upoštevati vse okolnosti, ki vplivajo na hitro odvijanje posla in zveze s podrejenimi štabi, kakor tudi na čim manj moteno delovanje centra samega in dejstvo, da mora biti center zveze, če hoče izpolniti v celoti svojo nalogo, čim bližje komandnemu mestu štaba, vendar pa po možnosti ne na istem mestu, da se tako omogoči štabu čim bolj nemoteno delo. Pri izbiri mesta je treba upoštevati tudi vse nadaljne možnosti razvoja operacij, posebno premike /napredovanje ali unik/ in mesto izbrati tako, da bodo v slučaju premika centra zveze povzročene čim manjše motnje v organizaciji zveze. V kolikor se da s predvidevanji o bodočem razvoju operacij z večjo gotovostjo računati, je treba že v zapovedi za operacijo naznačiti: ".V slučaju zavzetja postojanke 1. center zveze se premakne v kraj N. itd.". Ker se v centru zveze koncentrirajo dragocena tehnična sredstva zveze, je treba pri izbiri mesta upoštevati tudi vse možnosti zavarovanja pred nenadnim napadom sovražnika iz zraka, s topništvom ali پهoto.

Koncentracija sredstev zveze v centrih. V centrih zveze se mora nujno vršiti koncentracija tehničnih in živih sredstev zveze, če hočemo, da center zveze nemoteno deluje. Vendar pa je potreba na samem mestu centra zveze iz razlogov previdnosti izvršiti dekoncentracijo in preprečiti že takoj iz početka nabijanje na enem mestu. Razmestitev sredstev zveze na samem centru se mora izvršiti tako, da daje možnost enotnega upravljanja in stalne kontrole po šefu centra t.j. kljub vsemu sredstva ne smejo biti preveč razmetana. Pod koncentracijo sredstev zveze na centrih zveze ne mislimo samo na to, da se tu nahajajo vsa mogoča sredstva, ki so trenutno v uporabi, temveč tudi na to, da se na centru zveze nahaja stalno potrebna in v naprej določena rezerva sredstev zveze, ki omogoča šefu centra, da takoj intervencira z rezervami tam, kjer je opazil, da so nastopile kakršnekoli motnje.

Za dosego mirnega in temeljitega dela je treba sredstva zveze na samem centru tako razvrstiti, da se pri delu medsebojno ne ovirajo in da imajo borci možnost temeljitega odpočitka. Nikakor ni v interesu dela, če se v istem prostoru nahaja telefonska centrala, kurirska postaja, zaščitna četa in mogoče celo radijska postaja.

Organizacija dela v centru zveze. Za pravilno delovanje centra zveze odgovarja šef centra zveze, kateremu pri njegovem delu pomagajo: šef telefonske centrale, šef radijske postaje, komandir kurirjev in so mu za svoje delo neposredno odgovorni. Za šefa centra zveze naj se z zapovedjo odredi pomočnik šefa odseka za zvezo, komandir ali politikomisar čete za zvezo, in se brez nujne potrebe ves čas operacije ne sme odstraniti iz centra zveze. Pravtako morajo biti na licu mesta vsi pomožni organi.

Šef centra zveze po duhu zapovedi in ustmenih direktivah, ki jih dobiva v toku samih operacij urejuje delovanje zveze in daje potrebna navodila svojim pomožnim organom. Nепrestano budno pazi, da se ne pojavijo motnje in skrbi, da se čimpreje odstranijo. Zato mora biti v stalni zvezi s podrejenimi centri zveze in stalno v zvezi z nadrejenimi centri zveze ter kontrolirati delo prideljenega osebja.

Šef telefonske centrale organizira v duhu prejetih navodil dobro telefonsko zvezo s komandnim mestom in položaji, kakor tudi z višjim štabom in zaledjem. Urejuje dežurno službo v centrali in telefonskih postajah in kontrolira pravilno sprejemanje in predajanje telefonskih depeš. Osebnostno je odgovoren za točno vodenje telefonskega dnevnika operacij na centrali in vseh podrejenih telefonskih postajah in ga po zaključku operacije predaja šefu odseka za zvezo. Pravilno voden telefonski dnevnik v operaciji je velikega pomena, ker predstavlja pismen dokument o vseh sporočilih, ki so bila v toku operacije predana telefonskim potom. Zato se mora telefonski dnevnik operacije voditi vedno s kopijo: original se predaja naslovniku kopija pa se na centrali oz. postaji zadrži do konca operacije.

Polog tega mora imeti šef telefonske centrale na razpolago zadostno količino rezervnega gradiva, predvsem baterij za slučaj potrebe, kakor tudi zadostno število linijašev s potrebnim gradivom in orodjem, da jih lahko takoj uporabi v slučaju prekinitve linije. Njemu so neposredno podrejene tudi linijske patrole, ki jih za čuvanje linij stavijo v potrebnem številu na razpolago enote in jih po načrtu dodeljuje na obhode.

Vse prejete telefonske depeše predaja takoj šefu centra, ki jih najhitreje predaja štabu in pravitako depeše od njega tudi sprejema.

Šef radijske postaje organizira v duhu navodil radijsko službo z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Predvsem je njegova dolžnost, da vzpostavi zvezo s postajami položajev in uredi z njim stalno službo, a istodobno uredi tudi vse potrebno, za očuvanje tajnosti v toku samih operacij, predvsem šifre, klicne znake in znake legitimiranja, kakor tudi način prometa s telefonijo. Odgovoren je, da se promet redno vrši in da se depeše predajajo brez zastoja.

Vse prejete depeše takoj predaja šefu centra zveze, ki jih najhitreje dostavlja štabu in od njega tudi depeše sprejema.

Komandir kurirjev v duhu prejetih navodil organizira hitro kurirsko službo s podrejenimi in nadrejenim štabom in jo med operacije nadzoruje in urejuje. On skrbi za potrebno količino prometnih sredstev za hiter prevoz kurirjev in o vsej po kurirski liniji prihajajoči pošti vodi točno kontrolo posebno o času, ki ga je kurir uporabil za pot. Vse pošto hitro vpisuje v dnevnik pošte z vsemi potrebnimi podatki in isto vrši tudi s pošto, ki jo predaja Pošto oddaja in sprejema od šefa centra.

Komandir kurirjev je dolžan racionalno izkoriščati kurirje, tako da je v stanju v vsakem trenutku odposlati nujno pošto. Pravtako pa mora paziti, da se kurirji iz drugih enot brez potrebe in predolgo ne zadržujejo, ker s tem otežuje delo svojega tovariša v drugem centru.

Končno je komandir kurirjev dolžan, da ob vsaki polni uri opozori štab, da je treba poslati poročila o situaciji in mora zato pripraviti vse potrebno.

Stvar posebne organizacije je zveza med samim centrom zveze in komandnim mestom oz. opazovalnico, ki se mora organizirati s kurirji na hitrih prevoznih sredstvih. Zveza med centrom zveze in komandnim mestom mora biti stalna,

neprekinjena, tako da ni mogoč niti najmanjši zastoj v delu.

Tako organiziran center zveze bo dejansko postal to, kar mora center zveze tudi biti: hrbtenica operacij, od katere gredo živci zveze na vse strani. Kakor ohromi telo, če se poškoduje hrbtenica, pravtako je tudi enota akcijsko manj sposobna, če nima dobro organiziranega centra zveze. Zato moramo poskrbeti, da bo vsak štab, od brigade navzgor, v vsaki operaciji imel svoj dobro organizirani center zveze, ki bo omogočil tesen in dober kontakt s podrejenima štabi in hiter prenos povelj in poročil.

Kapetan Uroš Jaklin
star.radiotelegr.tečaja

Q T U

Prejšnji članek je končal v trenutku, ko je telegrafist postaje "A" preklupil na poslušanje. Prepričani smo, da je svoj sprejemnik že nastavil na domnjeno frekvenco ali valovno dolžino. Ne bi pa dosegel svojega cilja, če bi le mirno čakal, da se oglasi tovariš iz sosednje postaje. Bil bi res le slučaj, če bi zadel ravno na pravilno mesto skale pri sprejemniku. Potrebno je, da v bližini izračunane točke neprestano spreminja kapaciteto vrtilnega kondenzatorja in s tem uglasitev nihalnega kroga. Goto vo se pri tem ne sme preveč oddaljiti od one točke, ki bi po njegovem računu odgovarjala valovni dolžini na kateri se oglašata tovariš iz sosednje postaje. Ker je bil dogovorjen tudi čas poslušanja postaje "A" oziroma čas oddajanja postaje "B" in to običajno 3 ali 5 minut, se bo moral tega časa točno držati. Poslušal bo!

Če se pa recimo tokrat tovariš ne oglasi, bo po preteku tega časa zopet vklopil svoj oddajnik in začel tipkati klicni znak, kot je to storil že poprej. Tipkal bo po istem vrstnem redu in po preteku domenjenga časa zopet priklupil na poslušanje. Če bi iz kateregakoli vzroka ne mogel zaslediti znakov svojega tovariša, bi vendar tako brezplodno poslušanje in oddajanje ne mogel nadaljevati v brezkončnost. Za tak slučaj je potrebno z dogovorom omejiti tudi čas trajanja medsebojnega iskanja. Običajno se domenimo recimo na 15 do 20 ali celo 30 minut, odvisno pač od tega, koliko nam je na razpolago časa, ali so pa merodajna lahko tudi kake druge okolnosti. Po preteku tega časa enostavno prenehamo z obratovanjem. Mogoče so bile krive atmosferske prilike, ali pa izbrana valovna dolžina ne odgovarja dnevnemu ali letnemu času, mogoče so pa celo geološke prilike. preprečile vzpostavitev zveze, ali pa je kriv kak kvar aparata. Ker nam vzroki takrat gotovo niso znani, moramo tak slučaj že predvidevati in določiti tudi kak drug dnevni čas za ponovni poskus. Mogoče se nam popoldne, zvečer ali celo ponoči posreči to, kar nismo dosegli v jutranjih urah. Ob tem dogovorjenem času zopet začnemo s klicanjem ob istem času dan za dnevom, dokler ni zveza vzpostavljena. Gotovo ne delamo to kar naprej v slepo, ker vmes poskušamo ugotoviti vzrok neuspeha, da ga pred nadaljnim delom odpravimo.

Na ta način ne bo izostal zaželjeni uspeh. Kočno le enkrat zaslišimo znake in sicer:

VVV RTS RTS RTS de USN,
ki trajajo tako dolgo, kot smo se dogovorili. Med klicem pa nam postaja "B" že poročila o sprejemu naših znakov in to s kraticami ali kodeksi, ki jih dodaja med klicni znak. Sprejem tvojega klica na primer potrdi z
k, če je pa bil sprejem dober potrdi

to z:

R OK, če boš pa slišal
= CRJ, boš znal, da tovariš s posta-
je "e" tvojega klica ni sprejel. V vsakem slu-
čaju pa bo delo zaključil kot prvokrat z
4 = L.

Takšen je osnovni način poslovanja; uprab-
ljamo ga vedno in povsod, da se pa boljše spo-
razumemo, dodajemo temu še marsikatero kratico
ali kodeks. O takem poslovanju bomo razpravlja-
li prihodnjič.

Dalje prihodnjič.
Por. Fr. Dolšek
star. teč. za zvezo.

TRANSPORT TELEF. KABLA

Odlika naše partizanske taktike v voje-
vanju je v tem, da sovražnika presenetimo, da
ga s svojim hitrim in smelim podvigom razbije-
mo in potolčemo. Svojo udarno moč bomo dosegli
in ojačali le z dobrim sodelovanjem edinic, to
se pravi z dobro zvezo med edinicami. Zvezniki
moramo zagotoviti nepretrgano in trajno zvezo.
Zveza pa mora biti vzpostavljena pravočasno. Za
to bo moral vsak starešina napeti vse svoje si-
le, da najde pot in način, kako bo svoj materi-
jal za zvezo pravočasno prenesel tja, kjer bo
najbolj potreben.

Ni dovolj samo imeti na razpolago veli-
ko materijala, temveč človeka, ki bo vsem zah-
tevam znal ugoditi in materijal uporabiti tam,
kjer je najbolj potreben in kjer bodo sredstva
zveze res dala tisto od sebe, kar se od njih
zanteva.

Hitri prenos telefonskega kabla je v na-
ših edinicah še vedno nekak "problem".
Zato bom opisal pripravo za samarjenje telefon-
skega kabla, ki se je v praksi dobro obnesla.

Vzemi dve deščici, ki naj bosta dolgi 56 cm torej nekaj več kot daljša stran samarja in dve deščici široki 52 cm, kolikor iznaša širina samarja. Zbij iz desk pravokoten okvir na katerega pritrđi na vrhu dva obroča, ki bosta služila za obešanje na samar.

Pravokoten okvir ima v svojih daljših stranicah štiri luknje, skozi katere je vtaknjena železna os, ki nosi pločevinaste ali lesene bobne z žico. Če nimaš drugih priprav, lahko te luknje izžgeš z žarečo železno palico.

Slika kaže že izdelan okvir z bobni, ki imajo že tudi potrebne obroče.

V vsak okvir namestimo 4 bobne po 500 m žice, v vsak okvir torej upravimo 2000 m žice kar pomeni, da lahko ena mula nosi na obeh straneh 4.000 m kabla v dveh okvirih.

Prav tak okvir lahko napravimo na vrhu tovornegasedla, kamor bomo lahko dali še 2000 m žice, ako bo to potrebno, ker 6000 m žice predstavlja že znatno težo.

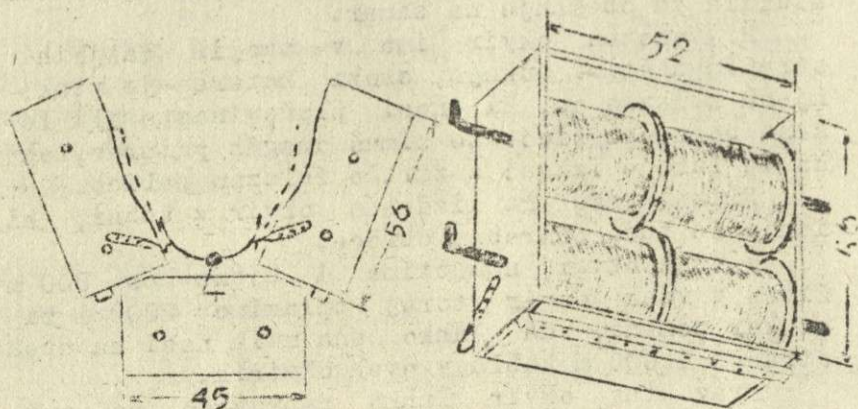
Pri slednjih okvirih lahko uporabimo tanjšše deske, ki bodo ravno tako dovolj močne, da zdržijo težo bobnov. Daljša stranica teh okvirjev naj bo 52 cm, širša pa 45 cm. Spodnji del okvirja je treba nekoliko zarezati, da bo mirno slonel na robovih stranskih okvirjev. Potrebno bo tudi na zadnji strani t. j. širši strani napraviti sponke za pritrditev samarja na zadnjem delu. /Gl. s. l./.

Prednost teh okvirjev je, da ne potrebujemo nikakih vrvi za vezanje tovora, ker obroči, sponka in zareze ne dovoljujejo, da bi tovor padel s samarja, kar je najvažnejše, pri tovorjenju bomo prihranili mnogo časa, hitrost pa je za nas zelo važna.

Če si boš znal pravilno urediti vse te pripomočke, se ti ne more zgoditi, da pri kakem prešenečenju ne bi mogel odnasti s seboj vsega materijala.

Na materijal moramo paziti. Vedno se moramo

zavedati, da nam materijala ni nihče daroval, ampak da so ga plačali s krvjo naši najboljši borci. Nvaležnost za njihovo herojstvo bomo dokazali samo s tem, da ga cenimo in obvarujemo.

Major A. Elsner
starešina tank. tečaja

ZVEZA TANKOV S PEHOTO

Po dobljenih informacijah o uporabi tankov in njihovega sodelovanja s pehoto pri nekaterih naših akcijah v zadnjem času, moramo postaviti nekaj pripomb o vprašanju zveze, da se bodo z njimi lahko okoristili referenti za zvezo in ostali starešine.

Pehota razpolaga z mnogoštevilnimi in različnimi sredstvi zveze, ki jih uporablja po svojih borbenih načelih.

Oklepna vozila razpolagajo z zelo omejenimi sredstvi zveze. Za sodelovanje tankov s pehoto pridejo v poštev naslednja: osebni stik, radiotelefonijska in signalizacijska z dogovorjenimi znaki.

Osnovna, bitna in najvažnejša zveza sploh

je pač osebna, ki je najboljša in najsigurnejša. Te zveze se moramo vedno posluževati. Zato je potrebno, da sta komandanta pehotne in tankovske enote vedno v osebnem stiku, povrh tega pa sta dolžna, da se predhodno dogovorita o sodelovanju v danem primeru.

Pri sodelovanju s pehoto je poleg osebne zveze komandantov tankovske in pehotne edinice potrebna tudi osebna zveza med tanki in pehoto v akciji potem osebnega opazovanja vodij tankov kakor tudi s pomočjo dogovorjenih signalnih znakov. Dogovorjenih signalnih znakov se moramo posluževati zlasti ponoči, ko je vzdrževanje zveze vsled slepote in slabe vidnosti jako težko.

Poleg osebne pa se mora vzpostaviti tudi materialna zveza, ki je neobhodno potrebna v primeru, da se osebna nikakor ne more vzpostaviti.

Zveza v samih tankovskih enotah, t.j. med posameznimi tanki, je radiotelefonska, kar zadostuje za vršenje akcije, čeprav se odstopa od glavnega načela zveze, da mora biti ta vsaj dvojnna, toda pri tankovskih enotah se zato izdajajo točno odrejene in precizne naloge od cilja do cilja in to ne prestando ves čas trajanja akcije.

Vsak tank ima ugrajeno radiotelefonsko postajo in sicer imajo komandantski tanki oddajno in sprejemno postajo, ostali tanki pa samo sprejemno. Slaba lastnost radiotelefonske zveze je, da ne izpolnjuje zahteve po tajnosti, vendar pa nam pride tu na pomoč izredno kratka valovna dolžina tankovskih postaj, ki ne posega v obseg sprejemnikov ki se jih poslužuje pehota oziroma operativna brezžična mreža sovražnika, ki bi se s sprejemanjem naših sporočil lahko okoristil.

Radiotelegrafska zveza med tanki v pokretu ne pride v poštev radi tresenja in ropotanja, pač pa se je lahko poslužujemo za zvezo med tanki na mestu in operativnim štabom.

Tankovske enote morajo vzdrževati tesno oseb

no zvezo s pehoto. V slučaju, da se ta zveza izgu-
bi, se morajo tanki vrniti k svoji pehota in jo
ponovno povesti v napad. Pehota pa je dolžna sle-
diti tankom v razdalji 70 do 300 m, kar pač zavi-
si od moči sovražnega ognja, oblike zemljišča in
dnevnega časa. Stalni stik med pehoto in tanki
mora vsak borec občutiti.

Vsaka akcija tankovskih enot mora biti podpr-
ta s topovskim ognjem, zato je potrebno, da vsi or-
gani za zvezo temeljito prouče organizacijo zve-
ze z vseni rodovi vojske in jo prilagode konkret-
nemu primeru. Organi za zvezo so dolžni spraviti
v sklad zvezo med različni rodovi vojske na osno-
vi operativne zapovedi in zamisli komandanta.

Mislil da bi bilo pri naših akcijah koristno
uporabiti sprejemno-oddajno radiotelefonsko pos-
tajo pri operativnem štabu, ki bi v danem trenut-
ku dirigiral tanke po potrebi, kakor bi pač nala-
gala trenutna situacija.

Iz prednjega pridemo do zaključka, kako veli-
ke važnosti je medsebojna tesna povezanost med
tanki in pehoto. S to zvezo bi se morali spozna-
ti vsi pehotni starešine, da bi v danem primeru
mogli tanki pravilno delovati in kar največ kori-
stiti pehota in celotni akciji ter kar najbolj o-
mogočiti zaželjeni uspeh. Pehota mora biti tesno
povezana s tanki, ki jo ščitijo in vodijo na sov-
ražni položaj, da pri tem utrpí kar najmanj žrtev.

VEDRŽEVANJE IN POLNENJE AKUMULATORJEV

Akumulatorji so za prenosne radijske postaje najprimernejši vir električne energije. Akumulator se pri nepravilnem ravnanju hitro pokvari, zato ga moramo vedno pravilno in vestno uporabljati. V tem oziru se pri nas mnogo greši, da je nevarnost, da nam bo pričelo akumulatorev kmalu primanjkovati, posebno če upoštevamo, da jih potrebujemo vedno več. Ta članek ima namen naučiti pravilnega ravnanja vse, ki imajo z njimi opravka. Glavna pravila za vzdrževanje so naslednja:

1. Akumulator mora biti vedno čist. Odstranjevanje moramo ostanke kisline, ki se pri nalivanju izliva. Ker kislina prevaja električni tok, se akumulator neprestano prazni po ostankih kisline med pozitivno in negativno sponko. Zgornja stran akumulatorja mora biti vedno čista in namazana z oljem.
2. Sponke morajo biti čiste. Kislina, ki se pri nalivanju razliva, razjeda kovinske sponke, na njih se tvorijo soli /zeleni volk/, ki razjedajo sponke in povzročajo prekinitve električnega toka.
3. V akumulatorju mora biti vedno dovolj kisline. Gladina kisline mora biti 1 cm nad zgornjim robom plošč.
4. Gostota kisline pri električno napoljenem akumulatorju mora znašati 24° - 28° Be. Če je kisline premalo, pa je njena gostota prava, nalijemo potrebno količino pravilno razredčene kisline.
Če voda izhlapi oz. se pri polnjenju kemično razkroji, postane kislina gostejša. To ugotovimo z areometrom. V tem primeru moramo naliti kemično čiste vode.
Pri razredčevanju moramo vedno nalivati kis-

lino v vodo in nikdar obratno, ker lahko nastane eksplozija.

5. Akumulator moramo polniti in prazniti, tudi kadar delj časa ni v uporabi.
6. Pri prenašanju moramo paziti, da so plošče vedno od vseh strani obdane s kislino.
7. Tok pri polnjenju in praznjenju ne sme nikdar presežati predpisane vrednosti.

Polnjenje akumulatorjev.

1. Akumulator moramo napolniti vedno, kadar pade napetost ene celice na 1.8 V pri kislinskem in na 1.1 V pri alkaličnem.
2. Akumulator polnimo vedno z istosmernim tokom.
3. Napetost polnilne diname ali usmerjevalca sme biti le nekoliko večja od napetosti akumulatorja. Merilo naj bo predpisana jakost toka.
4. Največja jakost toka, s katerim smemo polniti akumulator je 10 % iznosa amperskih ur. N.pr. akumulator, ki ima kapaciteto 30 amp. ur se sme polniti ali prazniti s tokom 3 A, akumulator, ki ima 80 amp. ur s tokom 8 amp. akumulator, ki ima 120 amp. ur s tokom 12 A itd. Normalni čas polnjenja je 10 ur.
5. Pozitivni pol akumulatorja moramo priključiti vedno na pozitivni pol diname ali usmerjevalca, negativni pol akumulatorja pa na negativnega.
6. Pred polnitvijo moramo odstraniti pokrovce na odprtinah za nalivanje kisline, da morejo uhajati plini, ki se pri polnjenju razvijajo.
7. Ko plin nastaja tako intenzivno, da je videti kot bi kislina vrela in naraste napetost vsake celice na 2.8 V pri svinčenih in na 2 V pri alkaličnih moramo prenehati s polnjenjem.

8. Pri polnjenju akumulatorja z dinamo je priporočljivo uporabljati preklopnik, ki preprečuje, da bi se pri počasnejšem vrtenju dinamna akumulator praznila.

Če akumulator za delj časa izločimo iz uporabe, moramo kislino odliti ter plošče in posodo dobro oprati s kemično čisto vodo nato pa dobro osušiti. Kadar se na dnu posode nabere preveč blata obstoja nevarnost kratkega stika med ploščami preko blata. V tem primeru moramo posodo očistiti.

/Glej sliko 1./

Polnjenje z dinamo normalne napetosti

/110 ali 220 V/

Akumulator vključimo v omrežje med dinamo in med potrošnika /žarnice/ tako, da prekinemo eno žico in v nastali presledek vstavimo akumulator /glej sliko 2./. Skozi njega mora torej teči ves tok, ki ga porabijo priključene žarnice in motorji. Jakost tega toka ne sme biti večja kot je dopustno za polnjenje akumulatorja. Zato je morano izračunati iz učinka /wattov/ vseh potrošnikov.

Primer:

Na krajevno elektrarno je priključeno: motor 2 Ks, 20 žarnic po 25 W in 23 žarnic po 10 W. Napetost omrežja je 220 V =

Skupni učinek znaša:

motor 2 ks =	2 x 736 W =	1472 W
20 žarnic a25W =		500 W
23 " "10W =		230 W

		2202 W

Jakost toka je:

$$I = \frac{2202 \text{ W}}{220 \text{ V}} = 10 \text{ Amp.}$$

V omrežju teče tok 10 Amp. Akumulator mora ime-

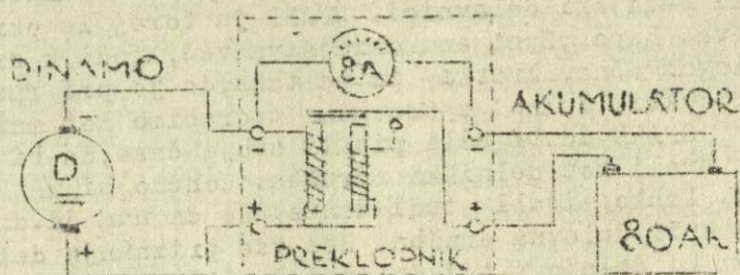
ti 100 Ah, da ga smemo vključiti v omrežje. Če je jakost toka prevelika za naš akumulator, si pomagamo tako, da za čas polnjenja izklopimo nekaj žarnic oziroma da polnimo takrat, kadar motor ne obratuje ali pa da akumulator namestimo tik pred motor, da teče skozi njega tok, ki ga porabi motor, tok za žarnice pa ne gre skozenj. /Glej sliko 3./

Polnjenje z vzbujevalnim tokom.

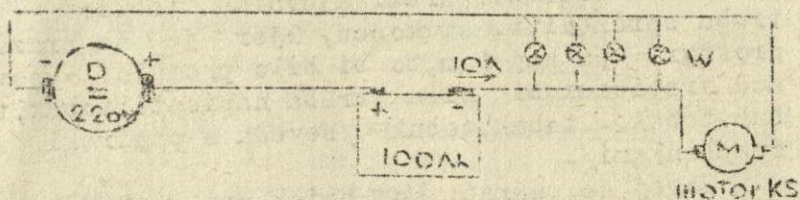
V večjih krajih je tok v omrežju navadno premočan, zato polnimo akumulatorje z vzbujevalnim tokom, to je onim, ki magnetizira magnet generatorja /diname/. Akumulator vključimo med eno krtačko in med vzbujevalno tuljavo. Jakost tega toka je označena na tablici diname. Spreminjati je ne smemo. Če jakost vzbujevalnega toka ne odgovarja našim potrebam si moremo pomagati samo tako, da kombiniramo več akumulatorjev /Glej sliko 4./

Na ta način smejo polniti le strokovnjaki, ker se pri neprevidnem ravnanju lahko uniči akumulatorje ali pa predolgo prekine tok v omrežju. Vedno zveži istoimenske pole diname in akumulatorja, torej plus s plusom, minus z minusom.

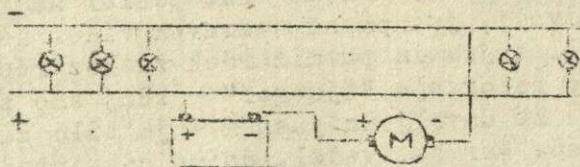
/Nadaljevanje sledi/

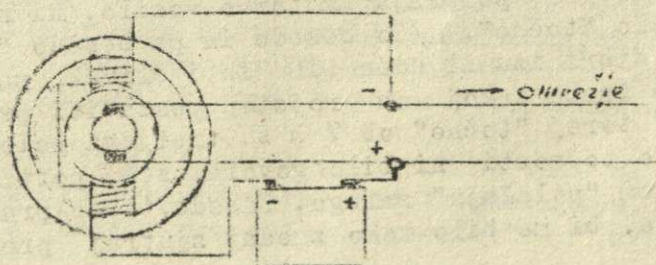
POLNJENJE Z DINAMO NIZKE NAPETOSTI

POLNJENJE Z DINAMO ZA 220 ALI 110 V

POLNJENJE Z VZBUJEVALNIM TOKOM

Gp:

MOJ OBISK PRI...?

Hotel sem pravzaprav zapisati: Moj obisk pri SPARD-u. Da povem takoj: Pri slovenski partizanski radijski delavnici. SPARD je torej le okrajšava. Lepo. Spet ena okrajšava več, toda k sreči blagozvočna, kratka, in pa taka, da jo pri raznih produktih lahko z uspehom uporabimo kot marko.

SPARD dd. bi bili pisali svoje čase, da bi bili brali kot delniška družba. Končno bi SPARD dd. lahko pisali tudi danes. Le da nam dd. danes pomeni: delovna družba. Res vse priznajte delavcem, ki delajo v tej delovni družbi pod zelo, zelo neugodnimi pogoji. Pomislite: Toliko vestnega ročnega in duševnega dela - pa brez tobaka. Ustvarjajo zvezo po vsem svetu - sami pa ostanejo brez zveze. Ne! Prehranjevalne tablice bo treba spremeniti. Na koncu, kjer je še prazen prostor - pa kaj tam, to bi bilo premalo! - povsod med vrsticami bi bilo treba napisati: tobak, tobak, tobak...tobak, tobak /seveda s papirčki in žveplenkami/.

Torej še enkrat: Moj obisk pri....? Malo grdo me je potegnil, kdor me je pošiljal le k SPARD-u. Kakor da bi me kdo poslal na razstavo malih živali, jaz pa sem zraven videl še ves ostali velesejem in pa dinarček za kozarček.

Moje potovanje "tja gor" - zdaj smo si glede SPARD-a že dovolj na jasnem - je bilo zelo komplicirano. Ker sem vedel, da me čaka pred ciljem še mnogo hoje po kozjih stezah in preko prepadov, pa gor in dol, kakor tobogan, sem si zagotovil nekaj kilometrov od mojega "položaja" na nekem drugem "položaju" motorno vozilo, ki naj bi prišlo "točno". /To besedo in pa besedo "denar" je najbrž izumil eden in isti človek, pa bi ga bilo treba takoj ob rojstvu postaviti pred puško/ torej "točno" ob 7 h s tretjega položaja". Ker o točnosti ni bilo govora, sem postavil na drugem "položaju" zalego. Zaseda, to se pravi sedenje, bi me bilo tako zgodaj zjutraj preveč u-

trudilo, pa sem raje ležal. V duhu sem že študiral, koliko časa imam do etapne vožnje, in kako bom zato ponoči preskakoval skalnate sklade. Pa sem se le motil. "Točno" /sedaj je pa ta beseda le držala/, torej "točno" eno uro kasneje je pa le prišlo motorno vozilo, stari italijanski vojaški fiat, ki mu vse drugo ni bilo "fiat", le znamka je še bila Fiat. Tovariš Stane /ali Nace, ali....psti...konspiracijal /je pa potemprav "fiat" pognal in me zelo "točno" pripeljal na cilj. Torej, vse je bilo v redu, le za tisto uro spanja, ki sem jo zjutraj zgubil, in za tisto uro ležanja na "položaju" mi je bilo silno žal. Pa da ne bo kak hitri računar rekel: "Revček, kako se mi snili, kar dve uri je izgubil!" Ne, v tem primeru je pa le: $1 + 1 = 1$.

Naj zlod vzame vso filozofijo. Malo prej sem trdil, da dd. ni delniška družba, pa bi to svojo izjavo le rad preklical. Presim pogledite: Pridem tja. Kdo me sprejme? Gospodična Javka. Tovarišu Mitji, ki me je speljal na Spardovski led, /Mitja ima eno zvezdico več, in ima tudi pravico na ženitev, jaz ubogi podporočnik pa te pravice nimam /ponudi gospodična Javka prijazno svojo desnico, proti meni pa: "Tovariš, zdravo! Kdo si, kaj želiš? Ali imaš propustnico v redu?" Prosim, kot pri dd. Potem pa: "A tako, ti si novinar, prosim, izvoli naprej, takoj pride tovariš Milenko!" "Kdo bi si bil mislil - tovariš Milenko je direktor tega velcobrata. Resnega obraza me pelje v naslednjo sobo - motilo ni ne njega ne mene, da so tam trije radiotelegrafski specialisti razdirali /kako lahko je postati špecialist/ celo vrsto izrabljenih radijskih aparatov. Glavno je, da sva menjala prostor, in da se nisva menila v sobi tajnice gospodične Javke.

"Torej ti si tovariš novinar! Da zelo me veseli. Izvoli vprašati, prav rad ti postrežem. Gospodična Javka, prinesite cigarete!" "Tovariš

Milenko /z glasom, kot bi bila rekla: gospod generalni direktor / jih že teden dni nimamo." No, nič hudega. Kljub temu sva oba takoj kadila.

"Torej dragi tovariš novinar, nahajaš se y delavnicah oddelka za zveze itd, itd. Nisi prišel tja, kamor si želel, temveč v mnogo večji obrat, ker imamo vsega skupaj 5 oddelkov: prvič radio delavnico s posebnimi oddelki za konstrukcije, za montaže in za reparature. /Demontaže mi je iz previdnosti zamolčal/. V naslednjem oddelku, to je v oddelku za fino mehaniko popravlja mo ure, fotoaparate, pisalne stroje, razen tega imamo tam tudi kleparje /fabrikacijo vžigalnikov mi je tudi zamolčal/. Specialno ta oddelok se imenuje SPARK, to so slovenske partizanske /baš ob tej besedi glas publike: "tovariš ali bo kaj veze?!" /radijske delavnice. V tretjem oddelku v telefonski delavnici popravljamo vse vrste telefonskih in telegrafskih aparatov in izdelujemo nove telefonske centrale. Dalje imamo... itd: avto, moto, kolesa, kovačijo, kolarje, sedlarje, itd, itd." "Hvala tovariš direktor!" Drugače bi bil tovariš Milenko res še samemu sebi verjel. Skratka: dd.

Še eno vprašanje: "Kaj pa personal?"—"O imamo nad 100 specialistov, starih praktikov, inženjerjev itd." — "Šefi" poedinih oddelkov pa odgovarjajo vsi enako: "Veš, tovariš, vse bi bilo, samo s personalom je tak križ. Nobenega specialista nimam, vse moram sam narediti. "Hm, čudno, da je toliko narejenega, kot sem potem sam videl.

Pa še eno vprašanje: "Kaj pa materijal?"—"O, imamo materijala dovolj. Iz starega delamo novo /Kako sorodni imeni sta SPARK in Ford!/. Iz vsakega Messerschmitta pobereмо vse, kar je količkaj porabno. /Seveda partizanom bi tudi jaz ne bil nikdar kaj drugega prisodil/. Imamo pa poleg tega poseben nakupovalni in nabavljalni sektor. /Ta, ki je meni rekviriral žepno ba-

terijo, češ, da bodo iz nje naredili radio/. Mit-
mogrede povedano: Ta odsek ti prinese vse, samo
tistega ne, kar potrebuješ. "Šefi" pa spet po svo-
je: "Oh, vse bi bilo, le materijala ni nič!" Čudno
da je narejeno vse, kar je naši vojski potrebno.

"Zdravo!"—"Zdravo!"—"Prosim, tovariš novinar
pa lepo napisati!"—"O, prosim, z veseljem." Tu pa
se mi je iluzija od dd. zopet podrla, ker sem pred
vojno po takem razgovoru že imel debelo kuvert-
to v žepu. Sedaj pa le še zadnje besede: "Se za-
nesem, pa še ta teden!". Škoda. Honorar bi se mi
bil le prilegel.

Tovariš Milenko se je poslovil. Ludilo se mu
je: vijake štet in pa matice. Kaj hočete? Dd. In
ventura, bilanca, dividende, tantijeme!

Toliko, da se nisem raznežil, ko sem nastopil
pot k poedinim delavnicam. V nizki grapi, ob po-
toku, ki bi mu skoraj ne prisodil, da more gnati
mlinsko kolo, so speljali partizani rake, ter do-
segli precejšen padeč vode. Sedaj jo peljejo po
dveh obsežnih ceveh do turbine. Tam delajo iz
vode električni tok za vse domače potrebe. Seve-
da, vode je včasih preveč, včasih premalo. Tova-
riš Mitja jim je šegavo pripomnil, naj si prese-
žek vode konzervirajo, pa je ne bodo nikdar
stradali.

Strma pot, včasih po spolzki zemlji, včasih
po sivem kanenju, me je peljala do prve delavni-
ce, do telefonistov. Kup razdrtih aparatov, poleg
njih serija novih. Tipe "Žicar". Humor, vložen
v to eno samo ime, kerajža, da so si upali dati
baš to ime novi tipi partizanskih aparatov, to
je več vredno, kot marsikatero razglabljanje o
tem in onem vprašanju bodočnosti. Sedanjost, ma-
lo trpka sedanjost! Če boš v tem trenutku zasta-
vil vse svoje sile, da rešiš probleme sedanjo
sti, potem si dosti storil. In tudi dobil pravi-
co za svoje mesto v bodočnosti. Sedanjost je za-
htevala "žicarja", in ga tudi dobila. Poljski te-
lefon za brigade, za bataljone, za samostojne če-

te. Kaj bo takrat, ko bo zmanjkalo slušalk in mikrofonov? Mogoče bodo naši fantje jurišali, ter prinesli nov aparat. Mogoče pa bo zapel "žicar" in kaj našical iz srečnejših dežel, ki imajo svojo industrijo.

Radio delavnica, tisti pravi SPARD, je zopet dd. za sebe. Materijalni depo, konstrukcijski biro, poskusna montaža, serijska montaža, iskalnica napak, polnjenje akumulatorjev, znanstveni oddelek, previjalnica motorjev, reparaturna delavnica, fabrikacija spajalnikov za cinjenje, knjižnica, shranba za radijske invalide, sejna dvorana, ekspedit in - mogoče sem še kaj spregledal. Da, točno, nogometni prostor. Soveča ne s travo, pač pa so kljub temu tla lepa in gladka: lesena.

Pa kaj mislite, kako velik je ta kompleks? prosim: Nič dodano in nič odvzeto: Točno dve in pol sobi v mali gorski kmetški hiši. Pa personala? Najbolj vam bo to razumljivo, če vam povem, da sem prišel tja z nekaj skromno zalogo cigaret, pa mi jih je še nekaj ostalo, da se prikupim tovarišem na sledečem sektorju. Kako delo znagujejo? Saj sem jih videl. Skoro vsak dela skoro vse. Pa gre tako naprej.

In kaj tam delajo? Prosim, kaj pa nam SPARD dd. dela. Poglejte malo po gornjih vrsticah, pa predstavite samostalnike v glagole. Drži vse. Le pri znanstvenem oddelku vas moram opozoriti na to, da tam ne delajo znanosti, pač pa na podlagi že izdelane znanosti nova navdahnjenja za druge oddelke. Če me vi ne razumete, mi je žal. Tudi jaz nisem znanstvenega odseka.

Najbolj sem še razumel nogometno igro; čeprav sem se čudil, ko so mi ponudili stol, me povabili k obisku te igre, ter mi pokazali, da bodo brcali na enem kvadratnem metru. Počlaščen sem bil, ko so me povabili, naj bom za sednika. Jakal sem, kdo bo prinesel žogo, ter med tem opazoval šefa tega odseka, tovariša Staneta, kako je preizkušal SPARD-a, t.j. oddajnik in sprejem-

nik v enem zaboju s potrebnimi jermeni za "udobno" nošenje. Cela poljska radijska postaja izdelana po lastnih načrtih iz tujega materiala, z doma izdelanimi skalami, gumbi, kondenzatorji, tipkami, šasijami, spoji, le s tujimi elektronkami in upori, večkrat preizkušena, izgotovljena v seriji, v času tekmovanja po dnevi in ponoči. NB: vsi stiki mehanično vezani in nato zacinjeni. Aparat je delal brezhibno. Tovariš Stane mora imeti o meni silno dobro mnenje, kajti na njegovo vprašanje, kaj more biti za radijski aparat najtežja preizkušnja, sem preromptno odgovoril: "Tovariš Stane, za radijski aparat je najtežja preizkušnja, da se zvrne z mule, ter se potem kotali po skalah, ali pa ostane na peti in ga potem breza cela brigada." -- "Vidiš, to smo pogruntali tudi mi, in zato izpostavimo vsak radijski aparat pred ekspeditom taki težki preizkušnji. Aparat je kompletan, z vsemi žarnicami. Tukaj prosim!" Grozno, zaboj je odletel po tleh, potem so ga pa štirje žogobreči obdelavali s čevlji par minut tako, kakor bi tega ne delala nobena brigada, pa če bi bil aparat na muli ta koj za komandantom. Ko sem odžvižgal to grozno nogometno igro, je tovariš Stane pobral aparat, priključil električni tok, in -- aparat je brezhibno deloval. Temu aparatu bi dal čin, prav za res ga zasluži. Recimo kapetanskega.

Težave? Eh, glavne težave so zopet material. Predvsem baterijske elektronke. Bo pač treba na žic patrolo po širnem svetu.

Še en oddelek: Fina mehanika. /Ure, polnilna peresa, pisalni stroji, tipke za radiotelegrafijo, šifranti za radiotelegrafijo, napisi za SPARD-a in tablice za žicarja, vžigalniki, nekaj tajinstvene ploščice, razne še bolj tajinstvene stvari po miznicah in predalih, vse sortirano, kot vojaki, vse oddeljeno na posamezne sektorje. In pa vse silno, silno resno. Končno je prav. Ko sem jih prosil, naj mi poklonijo uro, da bom mo

gel poslušati radijska poročila točno, so mi z vso resnostjo ponudili veliko namizno uro, dolgo pol metra, zelo točno, s krasnim zvokom, krasen palisander, ostale mobilje si k uri tudi lahko naročim. Hvala! Bomraje počakal na cerkveno uro, nogoče bom z njo bolj pokreten. Res, resno delovno vzdušje. Z vso resnostjo so se n. pr. trudili, da bi popravili mojo ročno uro, od katere sem jim poslal pred dvema mesecema samo oboj in pol jermenčka. Doslej so z vso resnostjo prišli še drugega pol jermenčka, zdaj pa so prav veseli, ko sem jim rekel, da ne bom več čakal na reparaturo, pač pa jim poklanjam ostanke sveže ure, in naj iz njih izdelajo nove uro kotu drugemu, ali pa nov radijski aparat.

Pri kleparjih se nisem dolgo zadržal. Tam se je silno ludilo. Messerschmittova skrivljena krila so gladili za fasado novega Sparda. V drugem kotu pa "serijsko" izdelujejo varjena stojala za nožni pogon generatorjev za radijske aparate. Pravijo, da je nožni pogon boljši, in da ročni pogon fante preveč izčrpa. Za dekleta pa ročni pogon sploh ni priporočljiv.

Zdaj pa hitro naprej k prvim vrsticam. Tovariš direktor Milenko ni sicer ni stisnil v žep nobene kuverte, pač pa je žamo naročil kosilo. Pri Marjanci in Zinki, ki kuhata tej armadi specialistov. Tam, sredi veselih pripovedk in anekdot iz borb s sovražnikom in iz borb z materijalom in pa - kar je posebno važno iz borb, naročni kon, ni ni bilo treba nič spraševati. Golaž je golaž, žganci so žganci.

Ta zgodba nima konca. Kot nima konca delo, ki ga tu opravljajo z vso resnostjo fantje, ki vedo, da bodo odlične zveze med borbenimi enicami približale dan svobode in zmanjšale žrtve med ljudstvom in žrtve v materijalu.

Delo teče naprej...do končnega ti-ta, ti-ta ti. Pa ko bo zabrenčal zadnji partizanski "SK" takrat bomo zopet sedli in zopet pisali: O vseh

onih, ki so dali življenje v borbi za daljšo zvezo; o vseh, ki so prinesli svojo sposobnost in svoje strokovno znanje iz mehkih nestnih blazin na trda ložišča v partizanih, o vseh, ki so z nadčloveškimi napori izvojevali zmago nad materijalom, nad orodjem, nad pogonsko silo in nad vprašanji organizacije, o vseh, ki so se v naši vojski izveščali v tej ali oni stroki zveze; o vseh, ki so novemu rodu po novih zvezah prinesli novo svobodo!

VPRASHANJA IN ODGOVORI

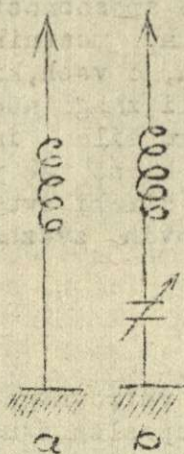
Pred kratkim, nekega poloblačnega vetrovnega dne sedim pri svojem radio aparatu zapeslen z nekim malim popravilom. Pri tem sem antenski dovod položil na mizo, tako da je slučajno ležal poleg vzemljilne žice. Nenadno zaslišim neko prasketa nje - ko se ogledam, opazim približno 2 cm dolge iskre, ki preskakujejo med antenskim dovodom in vzemljitvijo. Ker se mi zdi čudno, da je nastala tako visoka napetost v anteni - ko vendar ni bilo ne duha ne sluha o kaki nevihti - bi prosil za pojasnilo in navodila, da se mi v takem primeru v aparatu ne pripeti kak kvar.

ODGOVOR:

Ker se izredne napetosti v anteni ne pojavljajo samo ob nevihtah, ampak tudi ob drugih, čeprav lepih dnevih moramo biti v tem oziru vedno pazljivi. - Take visoke napetosti morejo biti vzrok marsikaterim neoprilikam in to zato, ker so sestavni deli aparata grajeni le za one napetosti, pri katerih jih uporabljamo. Ravno v najboljše grajenih antenah se dogaja to najčešče, zato moramo ukreniti vse da preprečimo kvar v aparatu.

Če si ogledamo stikalne načrte raznih sprejemnikov in oddajnikov, najdemo v principu 2 načina spojev antene z zemljo /skica a in b/. V skici a je spojena antena čez antensko tuljavo

direktno z zemljo. Vsaka še tako majhna napetost, inducirana v anteni, se izenači taksaj čez tuljavo z zemljskim potencialom - napetost v anteni se ne stopnjuje in bi mogla postati škodljiva le če nastopa trenutno z veliko napetostjo in jakostjo kot n.pr. pri blisku. Drugače pa je, če je antenski krog grajen po skicah. Tam opazimo zaporedno s tuljavo ugražen vrtilni kondenzator. Izolacija med oblogami istega ne prepušča napetosti, ki se v anteni nabira toliko časa, da končno prebije kot iskra najslabša točka izolacije. Ta točka upora more biti v kon-

denzatorju, lahko pa je tudi v drugih delih aparata. V vseh slučajih pa je posledica večji ali manjši kvar aparata. Neprimerno hujše so pa take posledice ob nevihtah. Uničiti nam morejo cel aparat, lahko pa so nevarne tudi našemu življenju.

Vse to preprečimo z dobro vzemljitvijo. Povdaril bi "z res dobro zgrajeno vzemljitvijo" ker bi mogla slaba "zemlja" to nevarnost le še povečati. Najenostavnejše in dobro si jo zgradimo, če spojimo kak večji čeprav star kovinski predmet /baker, cink, aluminij/ z debelejšo /ca. 1.5 mm/čele nogoče bakreno žico, ki jo speljemo do radioaparata. Kovinski predmet nato zakopljemo v vlažno zemljo, napravimo pa lahko tudi spoj za vodovodno cev. Pravilo pa je, da mora biti zemljovod vedno kar najkrajši.

S to vzemljilno žico moramo spojiti anteno vedno, kadar aparat ni v obratu. Od tega pravila ne smemo nikdar odstopiti! Kako si ta stik praktično napravimo je odvisno od sredstev, ki so nam na razpolago.

Pa tudi kadar med delom na postaji opazimo nevarne prenapetosti, moramo delo prekiniti in anteno takoj vzemljiti.

TEHNIČNI DROBIL

TEHNIČNI PODATKI ZA TELEFONSKE ŽICE

Vrsta žice:	zunanj premer μm	koristni premer μm	UPOR ONIL/kil	UPOR izolacije mego km/kil	teža ky/kil	skupna težnost kg
Italijanski vojaški bakre- ni kabel	5.2	3.6	12.5	nad 1000	38	65
	4.0	2.8	21.5	500	24	60
	2.5	2.2	55.0	nesi- gurno	10.5	40
Gola bakrena žica	1.25	4.0	4.3	—	36.0	
	1.95	3.0	5.8	—	26.4	
	1.8	2.5	7.0	—	22.2	
	1.6	2.0	8.0	—	17.0	
Gola želez- na žica	5		6.7	—	150	735
	4		10.5	—	96	502
	3		18.6	—	54	282

Premočene radiopostaje moramo pred uporabo popolnoma presušiti. V ta namen moramo aparat vzeti iz zabojčka, s krpo obrisati glavne sestavne dele, nato pa ga 1 uro sušimo v primer- no topli kmečki peči iz katere pa smo popraje odstranili ogenj in žerjavico. Med sušenjem moramo večkrat kontrolirati, če se radi prevelike toplote ne tali izolacija pri bločnih kondenzatorjih in žicah ali ne izteka elektrolit iz elektrolitnih kondenzatorjev. Osušenemu aparatu s ščetko ali nožem očistimo kontakte na stikalih in področjih za elektranke. Če bi priključili neosušen aparat na tok, bi se gotovo pokvaril.

Destilirano vodo za akumulatorje si napravimo v kotlih za kuhanje žganja. V sili smemo uporabljati tudi prekuhan vodo, ki je pa slabša od destilirane. Destilirano vodo shranjujemo vedno v steklenih posodah, nikdar pa ne v kovinastih vojaških čutaričah.

Kapaciteto akumulatorja lahko izračunamo iz velikosti plošč. Vsak dm^2 plošče ima kapaciteto 10 Ah. V račun vzamemo samo istoimenske plošče ene celice. 2 V akumulator, ki ima paralelno vezane 4 pare plošč po 1.2 dm^2 ima torej $4 \times 1.2 \times 10 = 48 \text{ Ah}$. Akumulator pa 6 V, ki ima v vsaki celici 1 par plošč po 3.2 dm^2 ima torej $3.2 \times 10 = 32 \text{ Ah}$. Vsak dm^2 plošče smemo pri polnjenju ali praznjenju obremeniti s tokom 1 amp.

POUČNO ZABAVNI KOTICEK

POVEČAJMO TAJNOST!

Vse naše edinice so danes medsebojno zvezane, bodisi s tehničnimi, bodisi z živimi sredstvi zveže. Iz dneva v dan, ob vsakem času in v vsakem vremenu križarijo po stezah naši vrti kurirji in prenašajo pošto bitne važnosti, od ure do ure napredujejo patrole žice, po kateri bodo oddajali komandanti svojim podrejenim edinicam povelja in pojasnila in sprejemali od njih poročila in informacije, vrak nad položaji naših hrabrih borcev se trese od prenasičenja norsejevih znakov, ki že danes pišejo zgodovino in nas vedijo k dokočni zmagi. Tako so danes med seboj zvezane vse naše edinice, ki se zavečujejo važnosti skupne povezanosti in enotnega vodstva.

Vendar pa vse to ni dovolj. Kaj nam pomagajo vsa živa in s krvjo pridobljena tehnična sredstva za vzdrževanje zveze, če pa lahko sovražnik, kot otrok z metuljnice ujame metulja, lovi naše norsejeve znake, če lahko prisluškuje našim telefonskim pogovorom, če se lahko zgodi, da dobi v roko važne kurirjevo pismo. S tem nisro samo neupoli pri upostavitvi zveze, ampak smo tudi sami sebe izdali sovražniku. Eden najvažnejših pogojev učinkovite zveze v naši vojski je tajnost obvestil. Vsako zvezo moramo organizirati tako, da ne pride nobeno naše poročilo sovražniku v roke. Če pa slučajno pride, mora biti tako sestavljeno in napisano, da ga sovražnik ne more razumeti. Tajnost obvestil dosežemo s tajne pisavo, kar pomeni, da namesto jasnega besedila uporabimo tajno besedilo ali pa posamezne črke jasnega besedila razporedimo po neken določenem, v naprej dogovorjenem redu, katerega sovražnik ne pozna. To spronajmanje jasnega besedila v tajno se imenuje šifriranje in ravno tega se bomo morali mnogo bolj oprijeti, saj vemo, da lahko od po-

velja, za katerega je doznal sovražnik, zavisi usoda enote.

V prvi številki "Zveznika" smo v poučno zabavnem koticu, objavili šifrirano besedilo z namenom vzbuditi v naši vojski za šifriranje več zanimanja in spoznati tudi listrost naših borcev. Prejeli smo precej pravih rešitev, vendar pa je ostalo še mnogo edinic, ki svojih rešitev sploh niso poslale.

Rešitev je sledeča:

Narodno osvobodilna vojska.

/Čitaš od zgoraj navzdol, začeni pri prvi na vpični vrsti/.

Danes vam bomo zopet postregli s tajnim besedilom, katerega rešitve nam boste poslali tokrat gotovo v še večjem številu:

J A M A R
I V O B O
V S K I H
A A S A V
L C N A V
S I J L E
A G O J A

Š A L A T
D E J U I
N A R Ž T
O D O N A
O L S O B
T I N A R
L E V I Ž

